

ДЖЕРЕЛА БІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

УДК 026.6:929](477)

<https://doi.org/10.15407/ub.22.239>

Олег Миколайович ЯЦЕНКО,

кандидат історичних наук,

*старший науковий співробітник, завідувач відділу формування
біобібліографічних інформаційних ресурсів*

Інституту біографічних досліджень

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

(Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-4277-1869>

olehjats@bigmir.net

Олексій Леонідович ВЕРНІК,

кандидат психологічних наук,

*старший науковий співробітник відділу формування
біобібліографічних інформаційних ресурсів*

Інституту біографічних досліджень

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

(Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-0572-2005>

avernik@meta.ua

Юлія Вікторівна ВЕРНІК,

науковий співробітник відділу формування

біобібліографічних інформаційних ресурсів

Інституту біографічних досліджень

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

(Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-0783-5372>

julver@ukr.net

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ БІОГРАФІЧНИЙ АРХІВ У СИСТЕМІ ВІТЧИЗНЯНИХ ЕЛЕКТРОННИХ БІОГРАФІЧНИХ РЕСУРСІВ

Мета роботи — висвітлити особливості Українського національного біографічного архіву в порівнянні з актуальними вітчизняними електронними

біографічними ресурсами, виявити його переваги та недоліки. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні статистичного, порівняльного методів, загальнонаукових методів аналізу та узагальнення щодо принципів укладання біографічних ресурсів, технологій формування контенту, можливостей пошуку і відбору даних. **Наукова новизна.** У праці вперше здійснено інтегрований аналіз та порівняння контенту Українського національного біографічного архіву з біографічними масивами українського сегмента Вікіпедії, Енциклопедії сучасної України, Енциклопедії історії України¹. Виокремлено і узагальнено проблемні місця функціонування вказаних проєктів та основні чинники й умови їх успішного розвитку. **Висновки.** Проаналізовано сучасний стан висвітлення найбільшими вітчизняними ресурсами біографічної інформації про наших співвітчизників в Інтернеті. Український національний біографічний архів нині є найбільшим в Україні електронним історико-біографічним ресурсом. Його призначення, критерії відбору матеріалу, структура розраховані на загальнонаціональний рівень формування й використання. Представлення користувачам різнобічної інформації про життя та діяльність особи, постійне поповнення й оновлення даних, цілеспрямоване уникання оціночних свідчень, можливість проведення різних досліджень на основі зібраного матеріалу, виділяють цей проєкт серед інших вітчизняних електронних біографічних ресурсів. Подальше формування Українського національного біографічного архіву, ефективність його функціонування в системі вітчизняних біографічних ресурсів залежить від успішного розв'язання організаційних, методичних та програмно-технічних завдань.

Ключові слова: Український національний біографічний архів, Вікіпедія, Енциклопедія сучасної України, Енциклопедія історії України, електронні ресурси, біографічні дані, персоналії.

Актуальність теми дослідження. Минуле України має багатовікову історію, наповнену не тільки подіями, фактами, свідченнями, а й життям та діяльністю осіб, які мешкали на її території, або діячів інших народів, які зробили значний внесок у розвиток і розбудову країни. Усі ми знаємо про Ярослава Мудрого, Богдана Хмельницького, Михайла Грушевського, Володимира Вернадського. Але не всі українці чули про Майкла Яремовича, Стіва Дудчака, Богдана-Тараса Гнатюка та багатьох інших відомих у світі осіб. Біографії тисяч наших співвітчизників десятками, сотнями років забороняли або перекручували. Інформація про одних розпорошена в безлічі документів, других — загубилася і припала «порохом» історії, третіх — позиціонують як представників інших культур. Наших земляків доля розкидала по всіх світах, а серед них — цікаві, самобутні, славні особистості, що зробили внесок у розвиток цивілізації.

Століттями наша країна не мала державності, не мала можливості системно збирати інформацію про своїх громадян та популяризувати

¹ Йдеться про онлайн-ресурси цих видань, тому їх назви пишемо без лапок. — Автори.

їхній життєвий та творчий шлях у тих обсягах, як це робилося в інших державах. Низка вітчизняних енциклопедично-довідкових видань, що побачили світ останнім часом, дещо компенсували цю прогалину. Але це лише перші кроки на шляху представлення українцям, а також усьому світові, багатогранної та різнобічної інформації про наших людей, котрі жили, робили відкриття, творили, досягали певних вершин, здійснювали героїчні вчинки і на місцевому, і на світовому рівнях. Через низку різних причин до сьогодні в Україні немає універсального біографічного або біобібліографічного видання, де була б сконцентрована інформація про діячів нашої історії.

Наприкінці ХХ ст. був створений Інститут біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (ІБД НБУВ), основним завданням якого було виявлення та внесення до комп'ютерних баз даних (БД) якомога більшої кількості імен, пов'язаних із подіями багатовікової історії України та джерел біографічної інформації. Розбудова фундаментального вітчизняного науково-інформаційного ресурсу, який інтегрував би вивірену інформацію про діячів України минулих часів і сьогодення та слугував зростаючим інформаційним потребам сфер освіти, науки, культури, державного управління, завданням репрезентації України у світі [17, с. 228] є основною метою укладачів Українського національного біографічного архіву (УНБА).

Суттєві зміни, що відбулися завдяки поширенню інформаційних технологій у соціогуманітарних науках, вплинули й продовжують впливати на формування біографічних ресурсів, витворюють нові форми збереження й використання знань про людину. Початок ХХІ ст. позначений створенням і публікацією у відкритому он-лайн просторі низки інформаційно-технологічних проєктів формування українського біографічного контенту. Наявні в інтернеті інформаційно-біографічні ресурси зі своїми особливостями становлення, оновлення даних, доступністю з різних пристроїв, медіаресурсним супроводом, багатовіковістю контенту, об'єктивністю інформації, інтеграцією з соціальними мережами становлять *систему ресурсів біографічної інформації*.

Серед найбільш вагомих ресурсів у вітчизняному біографічному просторі за представленістю інформації про відомих українців у різних сферах людського буття виокремлюються УНБА, біографічні масиви українського сегмента Вікіпедії, Енциклопедія сучасної України (ЕСУ) та Енциклопедія історії України (ЕІУ).

Незважаючи на майже двадцятирічний досвід існування і розвитку цих проєктів, ще й досі в науково-дослідній літературі належно не відображено, не узагальнено досвід створення вітчизняних електронних біографічних ресурсів, висвітлення їх спільного і специфічного,

критеріїв і методики їх порівняння, що визначає актуальність нашого дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій.

Особливості розвитку електронного УНБА висвітлені в дослідженнях співробітників ІБД НБУВ. Зокрема, концепція розбудови, загальні засади його формування, призначення [12], місце у вітчизняному науково-інформаційному та культурно-інформаційному просторі [10, 11], принципи структурної організації та функціонування УНБА [1], хронологічні, просторові та проблемно-тематичні діапазони архіву [12], критерії залучення імен до УНБА [18], проблеми створення на базі архіву всеукраїнської віртуальної біографічної лабораторії [2] розглянуті на сторінках провідних наукових видань України.

Про феномен вільної електронної енциклопедії Вікіпедія в контексті змін, викликаних поширенням інформаційних технологій, які позначаються на розвитку науки та освіти, спричинюють нові форми збереження і застосування знань, проблеми доцільності та науково-освітньої значущості, зокрема її українського сегмента, крізь призму національної культури, яка нині перебуває під тиском глобалізації, ідеться в статті В. Грінченко та Т. Грінченко [3]. У дослідженні С. Назаровця [9] здійснено порівняльний аналіз україномовного сегмента онлайн-енциклопедії Вікіпедія з іншими мовними сегментами. Особливостям інформаційного наповнення вітчизняних інтернет-ресурсів у глобальній комп'ютерній мережі загальною історичною проблематикою (окремі сайти, зокрема персональні, електронна енциклопедія Вікіпедія, онлайн-бібліотеки), які охоплюють різні історичні періоди, від найдавніших часів до сьогодення, присвячені праці В. В. Добровольської, Ж. В. Мина, А. М. Пелещишина [4, 8]. У них визначено, що значна частина їх є недостатньою за інформаційним наповненням, перебуває на стадії розроблення або формування, також базується на використанні обмеженої кількості історіографічно-джерельної бази.

Електронні енциклопедії, що створені установами Національної академії наук України і функціонують в інтернет-середовищі, досліджує М. Г. Железняк [5–6]; у його працях розкрито особливості формування ЕСУ, показано функції, покладені на неї. Наголошено, що функції ЕСУ краще реалізовуватимуться завдяки саме появі її онлайн-версії.

Процес переходу до формату електронного мультимедійного енциклопедичного ресурсу і перспективи мережевих енциклопедичних проєктів в Україні проаналізовано в працях В. А. Смолія та Г. В. Боряка [13–14].

У статті О. С. Іщенка [7] висвітлено питання популярності онлайн-енциклопедій у сучасному інформаційному просторі. Показано, що найбільш популярний в Україні енциклопедичний ресурс Вікіпедія, натомість академічна ЕСУ за цим параметром йому значно поступається. Різний рівень популярності пояснено з погляду належності кожної з них до різних типів культур.

Чому ми акцентуємо увагу на формуванні неординарного для бібліотеки ресурсу — електронного біографічного архіву? Адже основне її призначення — збирання книжок. Бібліотека — це сховище знань, зокрема знань про людину, — у бібліотеці зберігаються результати діяльності людини — її твори, а також матеріали про її життя та діяльність.

Нині в Україні засновано й сформовано електронні універсальні ресурси, де є біографічна інформація. Тому чи потрібен окремий біографічний ресурс? Наскільки системи, що активно розвиваються останнім часом, задовольняють потреби в біографічній інформації?

Мета статті. Дослідити вітчизняні електронні біографічні ресурси, проаналізувати сучасний стан контенту, висвітлити біографічну інформацію про наших співвітчизників в Інтернеті. Здійснити порівняння побудови, окремих характеристик, кількісного та змістовного наповнення, актуальності представлених даних, перспективи використання в майбутньому УНБА з біографічним складником українського сегмента Вікіпедії, електронних версій ЕСУ та ЕІУ. Висвітлити критерії і методики порівняння ресурсів, їхні спільні і специфічні риси. Це питання досліджується вперше.

Виклад основного матеріалу. Електронні довідкові ресурси, які містять біографічні складники, умовно поділяються на «класичні» (утворені з інформації, розміщеної в енциклопедичних друкованих виданнях, науковцями фахових установ) та «вільні» (укладати які може будь-яка особа). Зокрема, одними з найпопулярніших біографічних ресурсів в Україні нині є ЕСУ та ЕІУ, котрі належать до «класичного типу».

Сайт ЕСУ містить статті про осіб, підготовлені в традиціях паперових енциклопедій, доступні у відкритому доступі, закриті для редагування сторонніми особами, але з можливістю зворотного зв'язку з користувачами. ЕІУ також наслідує традиції класичного типу виставлення даних, де представлено відомості про видатних громадських діячів, учених, діячів культури та мистецтва, освіти, основні історичні події України, схарактеризовано життя українців в інших державах, надано відомості про окремих видатних осіб, тим чи іншим чином пов'язаних з Україною (цей зв'язок висвітлено в статтях), та про вчених, які істотно вплинули на розвиток історичної науки [13, с. 10].

У системах електронних біографічних архівів «вільного типу» найчастіше використано вікі-технологію², що базується на ідеї колективної взаємодії користувачів із веб-ресурсом і призначена для спільного створення, зберігання та структурування персональної інформації. У її основі лежить інформаційна технологія WEB 2.0 — сукупність інструментів для створення і поширення в Інтернеті непрофесійними користувачами власного контенту. На відміну від попередньої моделі (WEB 1.0), де функції автора контенту і читача з одного боку, й розробника і користувача — із другого, були жорстко розподілені і регламентовані, у цій технології кожен користувач мережі може ставати автором та об'єднуватися з іншими в спільноті. Тож мережа стає не тільки засобом отримання відтермінованої в часі інформації, подібно до електронних варіантів класичних енциклопедій, а й інструментом безпосередньої інтегрованої взаємодії тут і зараз. Таким системам притаманні особливості, подібні до Вікіпедії, — висока швидкість наповнення біографічного матеріалу, універсальність, простота і відкритість платформи («рушій» написаний на PHP), досить потужна фінансова підтримка у вигляді добровільних пожертв³. У користувацькому контексті — це анонімність, суб'єктивність викладеного матеріалу, недостатня достовірність, ненадійність фактичних даних, незахищеність від цілеспрямованого, іноді скандального, викривлення, фальсифікації.

Описані вище «класичний» та «вільний» типи енциклопедичних біографічних ресурсів постають як *довідники* інформації про видатних діячів, водночас технологічні зміни в процесах обробки даних дали поштовх для розвитку інноваційних проєктів, у яких біографічні портали все частіше постають як *дослідницький інструмент*. Саме таким порталом вибудовується УНБА, що є науково-інформаційним і дослідницьким проєктом, відкритим для постійного розвитку й удоскона-

² Слово *вікі*, запозичене з мови гавайського племені, означає «швидко».

³ За відкритою інформацією, Фонд Вікімедіа щорічно розробляє план дій, під який збирає / отримує добровільні пожертви від різних організацій (серед яких і Google) та фізичних осіб. Наприклад, на 2017–2018 роки загальні надходження склали 76,8 млн. доларів, з яких майже 5,5 млн. доларів — гранти (зокрема ГО «Вікімедіа Україна» майже 125 тис. доларів на рік), близько 18,5 мільйонів йде на підтримку і розвиток технологій, з яких 4,5 млн. на підтримку дата-центрів (Джерело: URL: https://ua.wikimedia.org/wiki/%D0%97%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_%D0%B7%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8_%E2%84%9611/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_%D0%A0%D0%B5%D0%B2%D1%96%D0%B7%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%96%D1%97 ; https://meta.wikimedia.org/wiki/Wikimedia_Foundation_Annual_Plan/2017-2018/Final/Financials).

лення, лише умовно обмежений певними часовими межами його реалізації. Новий напрям розвитку біографічних ресурсів дає змогу відійти від висвітлення словників як цифрових копій їх друканих аналогів. Користувачі можуть оперувати великими масивами даних, здійснюють систематичні дослідження, відстежують зміни в динамічних групах, колективах у різні хронологічні періоди, візуалізують та пов'язують дані з різномірних біографічних (і не тільки) джерел.

Важливим завданням у процесі розгортання системи УНБА була розробка методики оцінювання якості електронних біографічних ресурсів, реалізуючи яку, співробітники ІБД виділили ключові характеристики, що можуть слугувати основою для здійснення відповідних порівняльних та експертних досліджень. На основі цієї розробки ми порівняли національні електронні біографічні ресурси — УНБА (редакторська версія), біографічні масиви українського сегмента Вікіпедії, ЕСУ та ЕІУ. Результати порівняння представлено в таблиці.

Таблиця

Порівняння основних характеристик найбільших біографічних ресурсів України

Характеристики	УНБА	Вікіпедія	ЕСУ	ЕІУ
Географічні межі	сучасні межі України, українська діаспора			
Хронологічні межі	8 ст. до н.е. – 21 ст.	?–21 ст.	поч. 19–21 ст.	7 ст. до н.е. – 21 ст.
Обсяг (кількість записів)	більше 83 000	13 583	близько 46 000	Близько 7 000
Джерела формування ресурсу (власні / запозичені)	на основі використання запозичених даних з ін. джерел, формування пошукового запиту в ін. ресурсах, гіперпосилання	на основі написання власних статей із використанням запозичених даних, гіперпосилання	на основі написання власних статей	
Вид використаного біографічного матеріалу	фактографічні дані, е-версії текстових документів, іконографія, мультимедіа		біографічна стаття енциклопедично-довідкового типу	

Характеристики	УНБА	Вікіпедія	ЕСУ	ЕІУ
Критерії включення в БД	наявність згадок у друкованих енциклопедіях, словниках, довідниках, біографічних та ін. виданнях; працях, присвячених ювілеям відомих установ і організацій; існування персональних бібліографій творів, праць, каталогів мистецької спадщини; висвітлення діяльності осіб у наукових дослідженнях	немає, автори статей самостійно приймають рішення щодо створення статті про особу	реальний внесок особи в розвиток науки, культури, господарства, громадських інституцій України	факт лідерства в певній галузі історичної науки, статті про вчених інших галузей знань, а також про діячів культури та мистецтва, творчі здобутки яких на рівні національного надбання
Оновлення даних	постійне поповнення, актуалізація даних		разове введення за мірою формування тому, без постійного оновлення	
Рівень структурованості даних	високий	середній	середній	середній
Пошукові можливості	розширений пошук	простий пошук, багато «білого» шуму	простий пошук	
Можливість фільтрації даних за критеріями	так	ні	частково	ні
Можливості інтеграції	широкі	широкі	обмежені	

Характеристики	УНБА	Вікіпедія	ЕСУ	ЕІУ
Програмне забезпечення	технології MS.Net, C#, MS SQL-Server (редакторська версія), PHP, CMS Joomla, JavaScript, jQuery, веб-сервер Apache (користувачька версія)	відкрите програмне забезпечення (open-source software) MediaWiki	технології PHP, MySQL, JavaScript, jQuery, веб-сервер Apache ⁴	технології PHP, Java, ASP.NET, Objective-c, працює на Yii Framework, MVC шаблон
Перспективи розвитку ресурсу (візуалізація даних, інтеграція, картографування тощо)	широкі можливості	широкі можливості	обмежені можливості	обмежені можливості

Схарактеризуємо деякі показники, представлені в таблиці. Як бачимо, за *географічними межами* всі відібрані біографічні ресурси дотримуються однакових принципів охоплення матеріалу — у межах сучасної України та в місцях українських діаспор. Однак *хронологічні рамки* ЕСУ чітко обмежені часом (початок XIX ст. — до наших днів), УНБА та ЕІУ — від VII–VIII ст. до н. е. до сучасності, Вікіпедії — не визначені в початковому відліку часу, але мають стійку тенденцію виставлення матеріалів в актуальному стані до теперішнього часу.

За *кількісними показниками* УНБА — БД «Персоналії» налічує більше 83 000 записів / профілів (інформація про померлих діячів становить 65 % від загальної кількості ресурсу, живих — 11,3 %, невизначених⁵ — 23,7 %), БД «Джерела української біографістики» — більше 8 000 записів. До персональних сторінок прикріплено 54 500 електронних версій біографічних статей з енциклопедично-

⁴ Методичні засади створення паперових і електронних енциклопедичних видань: посібник / НАН України; Інститут енциклопедичних досліджень. Київ, 2015. С. 155–157.

⁵ Ідеться про те, що людина за всіма ознаками померла, але немає інформації про дату її смерті.

довідкових видань, зокрема з ЕСУ і ЕІУ; більше 39 000 зображень про осіб, залучених до УНБА ⁶.

В електронній версії ЕСУ — 61 364 статті, із них, за свідченнями її укладачів, — 74,7 % біографічні [6, с. 10], тобто кожні три з чотирьох, або близько 46 000. Ресурс ЕІУ містить понад 11 000 статей ⁷, із них біографічних — близько 7 000 ⁸.

Варто зазначити, що ще наприкінці 2012 року ГО «Вікімедіа Україна» розпочало проєкт «Енциклопедія історії України», мета якого — перенести інформацію з ЕІУ до Вікіпедії. Усі тексти та зображення використані в статтях ЕІУ, які опубліковані на сайті, було перенесено до відповідного ресурсу. Нині це 10 базових томів (від «А» до «Я»), виданих 2003–2013 рр. і два додаткових («Україна — Українці»), виданих у 2018–2019 рр. ⁹

На початок 2020 року кількість статей у категорії «Персоналії: Україна» Вікіпедії становила приблизно 13 583 ¹⁰. На час підготовки матеріалу статті авторам не вдалося знайти інформацію про точну кількість біографічних статей, присвячених особам, причетним до історії та культури України, в українському сегменті Вікіпедії. Це пов'язано зі складною будовою структурування ресурсу (одна сторінка може бути задіяна в кількох категоріях). Наприклад, статтю «Нестор Літописець» уміщено до 15 категорій: «Народились 1056», «Уродженці Києва», «Померли 1114», «Померли в Києві», «Поховані в Києво-Печерській лаврі», «Літописці», «Православні святі»; «Люди, на честь яких названі вулиці»; «Люди на марках»; «Письменники XII століття»; «Християнські письменники»; «Агіографи»; «Люди на монетах України»; «Історики XII століття»; «Руські письменники». Портал «Біографії» Вікіпедії містить 12 категорій: «Релігійні діячі», «Філософи», «Історики», «Митці», «Винахідники», «Актори», «Політики», «Дип-

⁶ Зазначасмо, що ці показники стосуються насамперед редакторської версії УНБА. Користувачка Web-версія зараз перебуває в стані оновлення й через брак ресурсів цей процес іде значно повільніше, ніж бажано.

⁷ Від редакційної колегії. *Інститут історії України: [сайт]*. URL:

<http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU> (дата звернення 20.05.2021 р.).

⁸ За даними БД «Персоналії» ІБД НБУВ опрацьованих 1–10 томів ЕІУ.

⁹ Цитуємо за: Енциклопедія історії України. Вікіпедія.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%B%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F_%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%D0%A1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%8C (дата звернення 20.05.2021 р.).

¹⁰ Станом на березень 2020 р.

ломати», «Мандрівники», «Військовики», «Революціонери», «Мовознавці». Деякі статті про осіб автори не пов'язують з українською культурою, тому важко охопити й визначити їх кількісні обсяги.

Формування ресурсів біографічної інформації ЕСУ та ЕІУ базується на підставі статей енциклопедично-довідкового типу, підготовлених у процесі укладання енциклопедій. Водночас УНБА та Вікіпедія використовують фактографічні дані, е-версії текстових документів, іконографічні та мультимедійні матеріали, отримані з інших ресурсів. Додавання інформації з новітніх джерел, зокрема з соціальних мереж, є важливим складником пошуку даних не тільки про сучасників, а й про відомих осіб минулого. Поява нових біографічних ресурсів не відкидає можливості поповнення БД із традиційних друкованих джерел. Крім того, повноцінне дослідження бібліотечних та архівних фондів сприяють поповненню реєстру УНБА «новими іменами», а його складники — персональні записи, — розширюються літературою про життя та діяльність осіб, світлинами з особистих архівів, рукописами, історичними голосовими записами тощо. В основі УНБА — інформаційна цінність даних для сучасних та майбутніх дослідників, — наявність сконцентрованих в одному місці біографічних матеріалів про конкретну особу з інформуванням користувача, звідки отримано ці дані.

Зазначимо, що УНБА як постійно діючий всеукраїнський електронний проєкт має свої принципи формування і політику наповнення інформації. Він не містить обмеження на обсяг різноманітної біографічної інформації. Порівняно з ЕСУ і ЕІУ, УНБА перебуває в постійному русі — у записи вносяться правки і доповнення, фіксуються різні версії подання біографічних даних; додаються відомості про нових осіб, джерела, зображення та ін. Персональна сторінка ресурсу має можливість фіксації біографічних даних будь-якого виду (тексти, зображення, мультимедійний матеріал) та обсягу (від електронної версії біографічної довідки — до розлогої біографії особи або кінофільму про її життя та діяльність). Також немає обмежень у хронології. Звернення до УНБА є найпростішою можливістю отримати довідкову біографічну інформацію про особу, або, на основі отриманих даних, розпочати детальний інформаційний пошук про її життя та діяльність.

Специфіка формування УНБА полягає в тому, що для його наповнення не використовуються готові картки, особові справи, інформація з конкретного біографічного друкованого джерела¹¹, інших упоряд-

¹¹ Електронна версія «Русского биографического словаря» готувалася з однойменного 25-томного словника О. О. Половцева. Фірма К. G. Saug уклала електронний Deutsche Biographische Archiv зі статей, позичених із біографічних довідкових праць XVIII–XX ст.

кованих даних; для його укладання науковці відділу формування біо-бібліографічних інформаційних ресурсів ІБД НБУВ розшукують та опрацьовують велику кількість джерел, щоб виявити біографічні дані про осіб, які відповідають критеріям відбору.

Інформація *структурована* в УНБА так, щоб зберігати в актуальному стані і збільшувати наукове знання про конкретну особу, мінімізувати інформаційний шум під час пошуку персони, задовольняти потреби звичайних користувачів та професійних дослідників. Метою вивчення друкованих джерел є максимально повне виявлення «нових» імен, уточнення біографічних даних про наших співвітчизників. Важливе місце в цьому належить фіксації, уточненню, акумуляції біографічних даних та джерел, де вони розміщені. Особливо значуще місце серед цих процесів має опрацювання енциклопедично-довідкових видань та персональних бібліографічних покажчиків. Енциклопедично-довідкові видання — це зведення усталених, апробованих знань, які відіграють особливу роль у поширенні наукових поглядів у користувачів, їх закріпленні в суспільній свідомості. Персональні бібліографічні покажчики або біобібліографічні словники — це концентратори біографічних даних, бібліографічної інформації, що стосується творів і літератури про конкретну особу.

Значущість бібліографічної інформації для формування біобібліографічного ресурсу УНБА впливає з її організації — вона максимально лаконічна, згорнута; зміст описуваних видань стислий, чіткий і уніфікований. Завдяки цим якостям бібліографічна інформація виконує свою функцію провідника, дає змогу користувачам у короткі терміни засвоювати великі обсяги інформації і використовувати результати в роботі, навчанні тощо. Тому стає більш ефективною пізнавальна діяльність, швидше примножуються наукові знання про людину.

В УНБА відпрацьована методика висвітлення матеріалів, присвячених конкретній особі, з електронного каталогу НБУВ, українського сегмента Вікіпедії, мультимедійних матеріалів з YouTube, інших ресурсів. Щоб здобувати сучасні знання, актуальні дослідження, наукові статті про життя та діяльність осіб, причетних до історії, науки та культури України, була розроблена технологія отримання біографічних даних із повнотекстової БД НБУВ «Наукова періодика».

Структурно персональна сторінка складається з таких розділів: персональна інформація про особу (прізвище, ім'я, по батькові; варіанти написання прізвищ, імен особи; її псевдоніми, криптоніми; дати життя (за наявності — варіанти); місце народження, смерті, поховання; навчальні заклади, де особа навчалася або викладала; дефініції; стисла стаття-персоналія з інформацією про внесок особи у світову / українську / місцеву історію, науку, культуру; тематичні руб-

рики; приналежність до культур; нагороди та премії, звання); біографічні статті з енциклопедично-довідкових видань про персону (бібліографічний опис, електронний варіант тексту); бібліографія (список літератури про життя та діяльність, за наявності — творів особи); іконографія (перелік іконографічних матеріалів, пов'язаних з особою: портрети і фотографії різних років життя, зображення її продуктів діяльності, місць проживання, поховання та ін., меморіальних дошок, пам'ятників тощо); аудіо- та відеоматеріали; електронні ресурси (посилання на існуючі сторінки в інтернет-ресурсах, де є інформація про особу). Окрім цього, відпрацьовується технологія внутрішнього зв'язку, у БД «Персоналії» між наявними записами про осіб, що мають родинні або ділові стосунки. Це дає змогу урізноманітнити біографічні дослідження, надає їм нових можливостей.

Структурованість БД УНБА дає змогу проводити розширений пошук та відбір за визначеними критеріями; візуалізувати дані; у майбутньому можна буде простежувати зміни для групи людей у різні хронологічні періоди; пов'язувати дані для різних осіб за місцями народження / смерті, навчання / діяльності; будувати нейронні біографічні мережі.

В ЕСУ та ЕІУ структура поданих статей має уніфіковану енциклопедично-довідкову форму і містить: заголовну частину (прізвище, ім'я, по батькові, варіанти прізвища / імені, псевдоніми, криптоніми, дати життя, місце народження / смерті, дефініцію), основну частину (біографічна стаття, довідка), бібліографічну частину (перелік основних творів (якщо особа писала), література про життя та діяльність).

Біографічні статті з Вікіпедії містять основні розділи. Це заголовна частина (прізвище, ім'я, по батькові; роки життя; місце народження; місце смерті¹²; дефініція), біографія (життєпис), творчість, примітки, джерела, посилання. Залежно від наявного матеріалу, до структури статті вміщено додаткові розділи, наприклад: родина, нагороди, загибель, ушанування пам'яті, екранізації, твори, джерела, відзнаки тощо.

Слабка фактична структурованість сторінок у Вікіпедії — персоналії розташовані за фахом, а всередині за алфавітом — обмежують можливості використання матеріалу для специфічних професійних завдань, зокрема його фільтрації, відбору, групування, статистики. Пошук здійснюється тільки в текстовому вигляді й за частиною головного імені — назви статті. Із другого боку, значні потужності передбачають на технологічному рівні досить високу швидкість роботи,

¹² Для померлих.

серед іншого хмарна організація — надійність, масштабування системи; на користувачьому рівні — найшвидше збільшення біографічної інформації та накопичення зв'язків з іншими інформаційними ресурсами через систему гіперпосилань. Але й тут стає злободенною проблема актуалізації наявних «лінків».

Засади категоризації не обмежують кількість критеріїв групування статей. Користувач має можливість знайти індексовану в такий спосіб інформацію за найрізноманітнішими критеріями, зокрема за часовим, територіальним, тематичним чи комбінованим. Стаття може належати одночасно до необмеженої кількості категорій, але після перевершення певного критичного порога починає працювати закономірність: що більша кількість категорій містить певну статтю, то менша інформаційна користь від її категоризації [16, с. 190].

Усі категорії Вікіпедії складаються з переплетених між собою дерев категоріальних підсистем (із накладаннями чи дублюваннями певних частин). Сукупність знань про історичний розвиток України не обмежується статтями цих тематичних категорій, оскільки історичні знання про Україну містяться також розпорошено в статтях, які тематично не означені такими, що висвітлюють історію України. Через кожну категорію можна вийти на українців чи пов'язаних з українством осіб. Категорія «Персоналії» містить багато підкатегорій. Українці та причетні до українства особи розкидані по різних категоріях, але в деяких вони йдуть суцільним тематичним блоком або списком. Уміст «Категорії персоналії за країною» дає можливість вийти саме на українські персоналії в категоріях, утворених за найрізноманітнішими критеріями [16, с. 192].

Автори статті підрахували категорії «Персоналії: Україна», що містить 58 підкатегорій (наприклад: «Персоналії України за професією», «Гайдамаки», «Середньовічні діячі України», «Емігранти України» та ін.), кожна з яких так само ділиться на більш дрібні розділи. Наприклад, підкатегорія «Уродженці України» складається з 35 рубрик. Одна з них — «Уродженці міст України» має 434 підкатегорії, кожна з яких містить сторінки, присвячені конкретним особам.

Для формування біографічного ресурсу велике значення мають *критерії відбору осіб*. Для УНБА критерієм внесення нових імен є не лише значущість індивідуального внеску особи до історії і культури України, а й залучення до наукового та інформаційного обігу нових даних, раніше майже невідомих або незаслужено забутих імен; наявність згадок у друкованих енциклопедіях, словниках та довідниках, біографічних альманахах та інших виданнях універсального та широкого галузевого або регіонального характеру; працях, присвячених ювілеям відомих установ і організацій; існування персональ-

них бібліографій; висвітлення діяльності осіб у наукових дослідженнях [12, с. 263].

Критерієм відбору для вміщення в реєстр ЕСУ є реальний внесок особи у сферу її професійної діяльності — у науку, літературу, політику, спорт тощо [5–6]. Добираючи персоналії, Редакційна колегія ЕІУ керувалася не формальним критерієм (наприклад, наявністю докторського ступеня), а фактом лідерства в певній галузі історичної науки. Статті про вчених інших галузей знань, а також про діячів культури та мистецтва, уміщувалися до ЕІУ в тому разі, коли творчі здобутки цих фахівців сягали рівня національного надбання¹³.

Критеріїв відбору осіб до Вікіпедії немає — автори статей на свій розсуд вносять біографічну інформацію про осіб, які, на їхню думку, мають бути залучені до енциклопедії. Принципи формування, відкритість для редагування всім охочим, швидке зростання обсягів представленого у Вікіпедії контенту роблять вразливою розміщену інформацію про постаті з погляду її достовірності, авторитетності та відповідальності, що неможливо забезпечити в ресурсі. Оскільки вплив контенту на політичну, культурну, інформаційну сферу України величезний, то є багато спроб надавати неправдиві дані з комерційних мотивів, а це приводить до погіршення якості біографічної інформації.

Тож за критерієм відбору УНБА суттєво вирізняється як від традиційних енциклопедій, завданням яких є розкриття історії та культури через імена діячів, що залишили найвагомійший внесок, пам'ять про себе, так і від Вікіпедії, формування персональних сторінок якої відбувається хаотично, оскільки базується на основі суто суб'єктивних уявлень численних авторів про важливість інформації для сучасників.

Серед науковців Вікіпедію не визнають авторитетним джерелом інформації. Технологія її створення призводить до девальвації однієї з найосновніших рис наукового знання — достовірності. Дехто з науковців звертає увагу й на те, що, окрім неправдивого значення інформації як для окремої людини, так і суспільства загалом, швидке її поширення дає великі можливості для маніпуляцій і окремим особам, і цілим співільностям [15, с. 191].

Але Вікіпедія має певні переваги в організації історичних українознавчих знань порівняно з традиційними універсальними, українознавчими та історичними енциклопедіями, зокрема такі: 1) технічні

¹³ Енциклопедія історії України. *Інститут історії України: [сайт]*. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21SRW=nz&S21FMT=brief_elib&C21COM=S&2_S21P03=PRJ=&2_S21STR=ЕНЦИКЛОПЕДІЯ%20ІСТОРІЇ%20УКРАЇНИ%20%28ЕІУ%29 (дата звернення 20.05.2021 р.).

та технологічні аспекти організації знань Вікіпедії забезпечують швидку їх досяжність для редагування й постійного оновлення великим колективом (завдяки електронній формі інформації, технічним можливостям веб-простору та технології швидкого редагування, одночасного дистанційного наповнення великою кількістю користувачів з України й багатьох інших країн); 2) фіксація знань про історичний розвиток України десятками мов і їх діалектів забезпечує широку багатомовну базу потенційних користувачів-читачів; 3) гіпертекстовий спосіб-інструмент організації історичних знань про Україну є надто ефективним у великому інформаційному ресурсі, що містить десятки мільйонів статей [15, с. 194].

Порівнюючи статті з Вікіпедії, ЕСУ, ЕІУ із записами-«профілями» УНБА, зазначимо, що останні надають вивірені дані з багатьох джерел із можливістю, у більшості випадків, перегляду електронних версій статей. Крім того, користувач отримує бібліографічні дані про наявність літератури про життя та діяльність, архівні матеріали з фондів НБУВ, що в майбутньому можна поширити на інші ресурси. В УНБА представлені біографічні дані з джерелами про маловідомих, регіональних, незаслужено «забутих» діячів, інформація про яких не завжди висвітлена у Вікіпедії, ЕСУ, ЕІУ. Варто також зазначити, що перші дві — це універсальні, а ЕІУ — галузеве видання, що, безумовно, накладає на них певні специфічні особливості, — представлений масив не може задовольнити та відтворити певні пошукові, статистичні та ін. можливості для користувача. Навпаки, УНБА, завдяки оригінальній структурі, концентрації величезної кількості біографічного матеріалу дає змогу дослідникам вільно оперувати цими даними — використовувати їх для проведення різних досліджень, зокрема генеалогічних, укладання тематичних, краєзнавчих біографічних видань тощо. Крім того, для багатостороннього висвітлення всіх даних про людину, ресурс містить, окрім інших відомостей, інформацію з Вікіпедії, ЕСУ, ЕІУ. Закладений в УНБА потенціал висвітлення різнобічної інформації дає можливість користувачу, дослідникові аналізувати, порівнювати дати, факти, події.

Ще однією перевагою УНБА над електронними енциклопедіями є можливість *актуалізації біографічної інформації*: постійно оновлювати її, поповнюючи біографічні відомості та бібліографію про життя та діяльність особи. Формують ресурс УНБА 9 осіб, із них 4 адміністратори, 1 редактор. Технічну підтримку, у межах своїх повноважень, здійснює фахівець, до функцій якого входить системно-адміністративна підтримка апаратно-програмного забезпечення, програмістська підтримка інформаційно-пошукової системи і БД редакторської .NET-версії і користувацької Web-версії, розвиток програмних засобів тощо.

До створення змістової частини ЕІУ було залучено 1350 авторів [13, с. 11], для організації електронної форми енциклопедії — 4 адміністратори і 7 редакторів¹⁴. Над друкованою версією ЕСУ працювало понад 1000 авторів¹⁵, кілька десятків, а можливо, й сотні редакторів. Для формування електронної версії — 4 адміністратори. Кількість авторів і редакторів біографічного складника українського сегмента Вікіпедії неможливо виявити, тому подаємо інформацію про всіх авторів (558 052), адміністраторів (45) і редакторів (76 322) українського розділу Вікіпедії¹⁶.

Підтримка в актуальному стані ресурсів біографічної інформації залежить і від *наукової редакції* змісту контенту. Інтеграція різнорідних біографічних джерел у межах одного ресурсу, як свідчить практика формування УНБА, створює проблеми не тільки дублювання інформації, а й висвітлення тієї самої особи під різними іменами (наприклад, БУРГАРДТ Освальд Федорович в «Українській літературній енциклопедії» представлений як БУРГАРДТ Освальд, а в літературних колах він відомий як Юрій Клен — багато видань його позиціонують під цим псевдонімом). Отже, зведення всіх варіантів імен і прізвищ в одному записі, представлення максимальної кількості праць особи і літератури про неї — одне з основних завдань УНБА.

Також унікальною особливістю УНБА, перспективним напрямом розвитку є створення на його базі Віртуальної біографічної лабораторії як комунікативної платформи для формування загальнонаціонального науково-інформаційного історико-біографічного ресурсу. Дослідницька спільна робота сприятиме об'єктивнішому наповненню цифрових колекцій, аналізу даних або процесів, використанню їх для створення нових інтелектуальних продуктів, здійсненню педагогічної і популяризаційної діяльності у сфері цифрових гуманітарних наук, забезпеченню колегіальної підтримки та співпраці з фахівцями з інших галузей знань.

Висновки. Дослідження засвідчило, що розбудова вітчизняних ресурсів біографічної інформації залежить від багатьох чинників. Технологічні новації ХХІ ст. потребують змін під час роботи з біографічними

¹⁴ Авторський колектив. *Енциклопедія історії України: [сайт]*. URL: <http://history.org.ua/uk/page/avtorskij-kolektiv> (дата звернення 20.05.2021 р.)

¹⁵ Над енциклопедией без гонорара работали более 1000 авторов. *Сегодня*. 2002. 28 янв. № 19. С. 8.

¹⁶ Станом на 1 січня 2019 року – Українська Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%96%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F (дата звернення 22.04.2021 р.)

даними історичних осіб — зміщення акцентів від звичайного публікування в електронній формі традиційних друкованих енциклопедично-довідкових видань до новітніх дослідницьких систем із можливістю оперування великими обсягами інформації.

Одним із перших проєктів інноваційного характеру є УНБА — універсальний за проблемно-тематичним та хронологічним діапазоном ресурс історико-біографічної інформації. Його призначення, критерії відбору матеріалу, структура розраховані на загальнонаціональний рівень систематичного формування й використання, всеохопної інтеграції даних про представників усіх сфер та всіх рівнів життєдіяльності українського суспільства.

Як невіддільний складник системи вітчизняних ресурсів біографічного спрямування, УНБА має всі переваги стати центром-координатором для формування єдиного дослідницького простору в галузі біографіки. На відміну від сталих проєктів, що майже повністю «механічно» відтворюють окремі завершені друковані видання, він має широкі перспективи безперервного подальшого розвитку, тобто можливості не лише нарощувати контент, представляти користувачам різнобічну інформацію про життя та діяльність особи, постійно поповнювати й оновлювати дані, цілеспрямовано уникати оціночних свідчень, а й удосконалювати свій функціонал, зокрема щодо інтелектуального опрацювання всього нагромадженого в ньому і пов'язаного з ним масиву інформації, реконструювання життя будь-якої персони, проведення просопографічних досліджень із використанням «великих даних» (big data) для просторово-часової візуалізації життєвих подій персоналії, мережевого аналізу тощо.

Подальше формування УНБА, ефективність його функціонування в системі вітчизняних біографічних ресурсів, для подальшої інтеграції у світові біографічні системи залежить від налагодження організаційних, методичних та програмно-технічних аспектів за рахунок упровадження сучасних технологічних рішень, програмних розробок, зокрема й для розв'язання проблеми ізольованих і семантично неоднорідних джерел інформації.

1. Вернік О. Л. Системотехнічне забезпечення організації інтегрованої системи ресурсів біографічної інформації «Українського національного біографічного архіву» // Вітчизняні ресурси біографічної та біобібліографічної інформації: проблеми формування й використання : колективна монографія / [В. І. Попик (кер. проєкту), Н. І. Любовець, О. М. Яценко, С. М. Ляшко та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – С. 171–189. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002121>.

2. Вернік Ю. В. Деякі аспекти організації віртуальної наукової лабораторії / Ю. В. Вернік // Українська біографістика. – Київ, 2015. – Вип. 12. – С. 377–391. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2015_12_22.
3. Грінченко В. «Вікіпедія» як елемент культури інформаційного суспільства / Грінченко В., Грінченко Т. // Вісник НАН України. – 2010. – № 10. – С. 54–63. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/27640>.
4. Добровольська В. В. Вікіпедія як інструмент документування явищ соціально-культурної сфери / Добровольська В. В., Пелешин А. М. // Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. – 2018. – № 3. – С. 82–87. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2018_3_16.
5. Железняк М. Академічні онлайн-енциклопедії в контексті розвитку сучасного інформаційного простору / Железняк М., Іщенко О. // Енциклопедичний вісник України. – 2018. – Вип. 10. – С. 39–49. <https://doi.org/10.37068/evu.10.4>
6. Железняк М. «Енциклопедія Сучасної України» у викликах сьогодення / Железняк М. // Енциклопедичний вісник України. – 2019. – Вип. 11. – С. 7–22. <https://doi.org/10.37068/evu.11.1>
7. Іщенко О. С. «Енциклопедія Сучасної України» vs. «Вікіпедія»: рівень популярності в українському інформаційному просторі [Електронний ресурс] / О. С. Іщенко // Енциклопедичний вісник України. – 2019. – Ч. 11 – С. 23–30. <https://doi.org/10.37068/evu.11.2>.
8. Мина Ж. В. Інтернет-ресурси історії України в глобальній комп'ютерній мережі: інформаційне наповнення / Мина Ж. В., Пелешин А. М. // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Серія: Держава та армія. – 2014. – № 809. – С. 104–109. – Режим доступу: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/27260>
9. Назаровець С. Вебметричне дослідження україномовного сегмента «Вікіпедії» / С. Назаровець // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 27. – С. 36–43. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2010_27_5.
10. Розбудова електронних ресурсів історико-біографічної інформації / Попик В. І., Буряк Л. І., Яценко О. М., Вернік О. Л. // Історична біографіка в Україні: проблеми, завдання і перспективи розвитку досліджень, видавничої та інформаційної роботи : колективна монографія / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. – Київ : НБУВ, 2019. – С. 175–196.
11. Науково-інформаційний проект Інституту біографічних досліджень «Український національний біографічний архів» / Попик В. І., Яценко О. М., Вернік О. Л., Вернік Ю. В. // Історична біографіка в Україні: проблеми, завдання і перспективи розвитку досліджень, видавничої та інформаційної роботи : колективна монографія / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського; редкол. : В. І. Попик (голов. ред.) та ін. – Київ : НБУВ, 2019. – С. 197–212.
12. Попик В. І. Концепція розбудови електронного «Українського національного біографічного архіву» (проект) / Попик В. І., Яценко О. М., Вернік О. Л. // Історична біографіка в Україні: проблеми, завдання і перспективи розвитку досліджень, видавничої та інформаційної роботи : колективна монографія / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського; редкол. : В. І. Попик (голов. ред.) та ін. – Київ : НБУВ, 2019. – С. 259–288.

13. Смолій В. А. «Енциклопедія історії України» та сучасна українська енциклопедистика / Смолій В. А., Боряк Г. В. // Український історичний журнал. – 2014. – № 4. – С. 4–16. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2014_4_3.
14. Смолій В. А. Сучасна історична енциклопедистика: здобутки і перспективи розвитку / Смолій В. А., Боряк Г. В. // Вісник Національної академії наук України. – 2015. – № 3. – С. 44–60. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2015_3_9.
15. Українські електронні та паперові енциклопедичні видання: основні здобутки й перспективи: наук. зб. / НАН України; Ін-т енциклопедичних досліджень ; редкол. : Железняк М. Г. (відп. ред.) та ін. – Київ, 2015. – 252 с. – Режим доступу: <http://encyclopedia.kyiv.ua/vydaniya/files/ukrain-ski-elektronni-ta-papero-ventsyklopedychni-vydannia.pdf>.
16. Чирков О. А. Організація знань про історію України у вільній енциклопедії – Вікіпедії / Чирков О. А. // Українська енциклопедистика. – Київ, 2014. – С. 187–195. <https://doi.org/10.37068/ue.2013.24>.
17. Яценко О. М. Місце і роль біобібліографічної діяльності в стратегії розвитку сучасних бібліотек / О. М. Яценко // Українська біографістика. – Київ, 2018. – Вип. 16. – С. 225–237. <https://doi.org/10.15407/ub.16.225>.
18. Яценко О. М. Методичні та змістові засади формування персоналій в «Українському національному біографічному архіві// Вітчизняні ресурси біографічної та біобібліографічної інформації: проблеми формування й використання : колективна монографія / [В. І. Попик (кер. проекту), Н. І. Любовець, О. М. Яценко, С. М. Ляшко та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – С. 190–198. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002121>.

REFERENCES

1. Vernik, O. (2016). Systemotekhnichne zabezpechennia orhanizatsii integrovanoi systemy resursiv biohrafichnoi informatsii "Ukrainskoho natsionalnogo biohrafichnogo arkhivu" [System technical support for the organization of an integrated system of biographical information resources of the Ukrainian National Biographical Archive]. In V. I. Popyk (Ed.). *Vitchnyzniani resursy biohrafichnoi ta biobibliohrafichnoi informatsii: problemy formuvannia i vykorystannia* (pp. 171-189). Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002121> [In Ukrainian].
2. Vernik, Yu. (2015). Deiakі aspekty orhanizatsii virtualnoi naukovoі laboratorii [Some aspects of the organization of a virtual science laboratory]. *Ukrainska Biohrafistyka = Biographistica Ukrainica*, 12, 377-91. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2015_12_22 [In Ukrainian]
3. Hrinchenko, V., & Hrinchenko, T. (2010) "Vikipediia" yak element kultury informatsiinoho suspilstva ["Wikipedia" as information society cultural element]. *Visnyk of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 10, 54-63. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/27640> [In Ukrainian].
4. Dobrovol'ska, V. V., & Peleshchyshyn, A. M. (2018). Vikipediia yak instrument dokumentuvannia yavvyshch sotsialno-kulturnoi sfery [Wikipedia as a tool of

- the documentation of phenomena of the social and cultural sphere]. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, 3, 82-87. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2018_3_16 [In Ukrainian].
5. Zhelezniak, M., & Ishchenko, O. (2018). Akademichni onlain-entsyklopedii v konteksti rozvytku suchasnoho informatsiinoho prostoru [Academic online encyclopedias in view of the recent information space developing]. *The Encyclopedia Herald of Ukraine*, 10, 39-49. <https://doi.org/10.37068/evu.10.4> [In Ukrainian].
 6. Zhelezniak, M. (2019). "Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy" u vyklykakh sohodennia ["Encyclopedia of Modern Ukraine" in today's challenges]. *The Encyclopedia Herald of Ukraine*, 11, 7-22. <https://doi.org/10.37068/evu.11.1> [In Ukrainian].
 7. Ishchenko, O. S. (2019). "Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy" vs. "Vikipediia": riven populiarosti v ukrainskomu informatsiinomu prostori ["Encyclopedia of Modern Ukraine" vs. Wikipedia: the level of popularity in the Ukrainian information space]. *The Encyclopedia Herald of Ukraine*, 11, 23-30. <https://doi.org/10.37068/evu.11.2> [In Ukrainian].
 8. Myna, Zh. V., & Peleshchysyn, A. M. (2014). Internet-resursy istorii Ukrainy v hlobalnii kompiuternii merezhi: informatsiine napovnennia [Internet resources of the history of Ukraine in the global computer network: information content]. *Visn. Nat. University "Lviv. Polytechnic". Series: State and Army*, 809, 104-109. Retrieved from <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/27260> [In Ukrainian].
 9. Nazarovets, S. (2010). Vebometrychne doslidzhennia ukrainomovnoho sehmenta "Vikipedii" [Webometric study of the Ukrainian-language segment of Wikipedia]. *Academic Papers of Vernadsky National Library of Ukraine*, 27, 36-43. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2010_27_5 [In Ukrainian].
 10. Popyk, V. I., & Buriak, L. I., Yatsenko, O. M., & Vernik, O. L. (2019). Rozbudova elektronnykh resursiv istoriko-biografichnoi informatsii [Development of electronic resources of historical and biographical information]. In V. I. Popyk (Ed.). *Istorychna biografia v Ukraini: problemy, zavdannia i perspektyvy rozvytku doslidzhen, vydavnychoi ta informatsiinoi roboty* (pp. 175-196). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
 11. Popyk, V. I., & Yatsenko, O. M., Vernik, O. L., & Vernik, Yu. V. (2019). Naukovoinformatsiinyi proekt Instytutu biografichnykh doslidzhen "Ukrainskyi natsionalnyi biografichnyi arkhiv" [Research and information project of the Institute of Biographical Research «Ukrainian National Biographical Archive»]. In V. I. Popyk (Ed.). *Istorychna biografia v Ukraini: problemy, zavdannia i perspektyvy rozvytku doslidzhen, vydavnychoi ta informatsiinoi roboty* (pp. 197-212). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
 12. Popyk, V. I., & Yatsenko, O. M., Vernik, O. L. (2019). Kontsepsiia rozbudovy elektronnoho "Ukrainskoho natsionalnoho biografichnoho arkhivu" (proiekt) [The concept of building an electronic "Ukrainian National Biographical Archive" (project)]. In V. I. Popyk (Ed.). *Istorychna biografia v Ukraini: problemy, zavdannia i perspektyvy rozvytku doslidzhen, vydavnychoi ta informatsiinoi roboty* (pp. 259-288). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
 13. Smolii, V. A., & Boriak, H. V. (2014). "Entsyklopediia istorii Ukrainy" ta suchasna ukrainska entsyklopedystyka ["Encyclopedia of the History of Uk-

- raine" and modern Ukrainian encyclopedics]. *Ukrainskyi Istorychnyi Zhurnal*, 4, 4-16. Retrieved from http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2014_4_3 [In Ukrainian].
14. Smolii, V. A., Boriak, H. V. (2015). Suchasna istorychna entsyklopedystyka: zdobutky i perspektyvy rozvytku [Modern historical encyclopedistics: achievements and perspectives of development]. *Visnyk of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 3, 44-60. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2015_3_9 [In Ukrainian].
 15. Zhelezniak, M. (Ed.) (2015). Ukrainski elektronni ta paperovi entsyklopedychni vydannia: osnovni zdobutky y perspektyvy [Ukrainian electronic and paper encyclopedic editions: main achievements and prospects]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://encyclopedia.kyiv.ua/vydaniya/files/ukrainski-elektronni-ta-paperovi-entsyklopedychni-vydannia.pdf> [In Ukrainian].
 16. Chyrkov, O. A. (2014). Orhanizatsiia znan pro istoriiu Ukrainy u vilnii entsyklopedii – Vikipedii [Systematization of knowledge about the history of Ukraine in Wikipedia]. *Proceedings of the 3th International Conference on Ukrainian Encyclopedia Studies*. Kyiv: The NASU Institute of Encyclopedic Research, 187-195. <https://doi.org/10.37068/ue.2013.24> [In Ukrainian].
 17. Yatsenko, O. (2018). Mistse i rol biobibliohrafichnoi diialnosti v stratehii rozvytku suchasnykh bibliotek [Place and role of biobibliographic activities within the strategy]. *Ukrainska Biohrafistyka = Biographistica Ukrainica*, 16, 225-237. <https://doi.org/10.15407/ub.16.225> [In Ukrainian].
 18. Yatsenko, O. (2016). Metodychni ta zmistovi zasady formuvannia personalii v "Ukrainskomu natsionalnomu biohrafichnomu arkhivi" [Methodical and semantic principles of personal formation in the "Ukrainian National Biographical Archive"]. In V. I. Popyk (Ed.). *Vitchyzniani resursy biohrafichnoi ta biobibliohrafichnoi informatsii: problemy formuvannia i vykorystannia* (pp. 190-198). Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002121> [In Ukrainian].

Рукопис одержано 21.07.2021 р.

Oleh YATSENKO, Ph.D. (History), Head of Department of the Institute of Biographical Research, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine);

Oleksii VERNIK, Ph.D. (Psychology), Senior Researcher of Associate of the Institute of Biographical Research, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine);

Yuliia VERNIK, Research Associate of the Institute of Biographical Research, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

Ukrainian National Biographical Archive in the system of domestic electronic biographical resources.

The aim of the work is to highlight the features of the Ukrainian National Biographical Archive in comparison with the current domestic electronic biographical resources, to identify its advantages and disadvantages. *The research methodology* consists in the application of statistical, comparative methods, general scientific methods of analysis and generalization of the principles of compiling biographical resources, technologies of content formation, search and selection capabilities. *The scientific novelty*. For the first time, an integrated analysis and comparison of the

content of the Ukrainian National Biographical Archive with biographical arrays of the Ukrainian segment of Wikipedia, the Encyclopedia of Modern Ukraine, the Encyclopedia of the History of Ukraine is carried out. The problem places of functioning of the specified projects and the basic factors and conditions of their successful development are allocated and generalized. **Conclusions.** The current state of coverage of biographical information about our compatriots on the Internet by the largest domestic resources was analyzed. The Ukrainian National Biographical Archive is currently the largest electronic biographical resource in Ukraine. Its purpose, material selection criteria, structure are designed for the national level of formation and use. Providing users with comprehensive information about the life and work of a person, constant updating and updating of data, purposeful avoidance of evaluative evidence, the possibility of conducting various studies based on the collected material, distinguish this project among other domestic electronic biographical resources.

Key words: Ukrainian National Biographical Archive, Wikipedia, Encyclopedia of Modern Ukraine, Encyclopedia of the History of Ukraine, electronic resources, biographical data, personalities.